

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาเพื่อก้าวสู่ความเป็นสังคมประชาธิปไตย ผสานกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการขยายตัวของเสรีภาพในด้านการสื่อสารของประชาชนชาวไทยซึ่งมีรัฐธรรมนูญรองรับ¹ ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่เปิดโอกาสและสนับสนุนให้การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา หรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจถึงกันได้

แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ที่ปรากฏเป็นข่าวให้เห็นหลายครั้งหลายคราในสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ซึ่งถือเป็นพื้นที่สาธารณะอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน สิ่งพิมพ์นิตยสาร ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างอินเทอร์เน็ต (Internet) และการดำเนินรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีโทรทัศน์ รวมถึงการจัดเวทีปราศรัยเพื่อชุมนุมและแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมืองในแง่มุมต่างๆ หรือที่เราคุ้นเคยกันดีกับ

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 45 วรรคแรก วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ บัญญัติว่า

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้จะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

คำว่า “ไฮด์ปาร์ก²” ก็มีลักษณะที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งยังมีการนำเสนอในรูปแบบที่ไม่สมควร เนื่องจากเนื้อหาสาระของเรื่องที่แสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์นั้น เป็นเรื่องส่วนตัวซึ่งกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลโดยตรง(Rights of Privacy) อันได้แก่สิทธิบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งถือเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่รัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองเช่นกัน³ เมื่อมีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าวในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัว ฝ่ายที่ตกเป็นข่าวก็สามารถหยิบยกประเด็นเรื่องสิทธิในการปกป้องเกียรติยศ ชื่อเสียง และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นมาใช้เป็นเกราะป้องกันและต่อสู้กับการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์นั้นได้ดุจเดียวกัน โดยใช้สิทธินั้นผ่านทางการแจ้งความดำเนินคดีอาญาฐานหมิ่นประมาท หรือฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในความผิดฐานละเมิดเป็นเหตุให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งปัญหาการแจ้งความดำเนินคดีอาญาและฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในความผิดฐานหมิ่นประมาทดังกล่าว ก็ยังคงมีให้เห็นอยู่เป็นประจำจนชินตา และนับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งและความวุ่นวายในสังคมไทยอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผสมกับการที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้การแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวของบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจและใคร่ติดตามต่างๆ ซึ่งผ่านเข้ามาในแต่ละวัน สามารถกระทำ

² ไฮด์ปาร์ก (Hyde Park) คือ ชื่อของสวนสาธารณะแห่งหนึ่งในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงทางด้านการชุมนุมทางการเมือง และการพูดแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชนอย่างเสรี ซึ่งคำว่า ไฮด์ปาร์ก นี้เองได้กลายเป็นศัพท์เทคนิค(Technical term)ทางด้านรัฐศาสตร์ หมายถึง การพูดแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการเมืองการปกครองโดยเปิดเผยต่อประชาชนทั่วไปในที่สาธารณะ อ้างถึงใน พิรเสด ภูษิต, “วันมรณัม ชมไฮปาร์ก(Hyde Park)”, <<http://www.oknation.net/blog/chao/2007/06/21/entry-1>>, 21 มิถุนายน 2550.

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 35 บัญญัติว่า สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว โดยใช้เพียงปาก(คำพูด)หรือปากกา(ข้อความ) ผ่านทางอาณาบริเวณของสื่อสารมวลชนในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น หน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ กระดานสนทนาหรือเว็บบอร์ด (Webboard) ในเว็บไซต์สาธารณะ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผ่านผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์หรือวิทยุ ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือในการแปรสภาพความคิดเห็นที่ไม่สามารถจับต้องได้ ให้ปรากฏออกมาเป็นสิ่งที่สัมผัสได้โดยการอ่าน การฟัง และการมองเห็นจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องในเชิงสร้างสรรค์หรือไม่สร้างสรรค์ก็ตาม ได้กลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ประชาชนสามารถแสดงออกได้อย่างเสรีและไร้ซึ่งขีดจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการแสดงความคิดเห็นต่อบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักกันดีในแวดวงสังคมต่างๆ เช่น ดาราภาพยนตร์ ศิลปิน นักร้อง นักแสดง นางงาม นายแบบ นางแบบ นักกีฬาอาชีพ นักวิชาการ นักธุรกิจชั้นนำ หรือแม้กระทั่งบุคคลที่อยู่ในวงการพุทธศาสนาอย่าง พระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีลและปฏิบัติธรรมจนเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนทั่วไปหรือที่เป็น เกจิอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงในด้านต่างๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงบุคคลที่ประชาชนได้แสดงความจงรักภักดี และเคารพเทิดทูนเหนือหัว อันได้แก่ องค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่ในการบริหารประเทศชาติบ้านเมืองหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลประโยชน์สาธารณะ(Public interests) ตามอำนาจหน้าที่ อย่างเช่น นักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ข้าราชการระดับสูง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น บุคคลต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นถือได้ว่าเป็นคนของประชาชน หรือ “บุคคลสาธารณะ” หรือ “Public figure” ซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องการทำงาน รวมถึงเรื่องความประพฤติส่วนตัวและการวางตัวในสังคมของบุคคลสาธารณะดังกล่าวได้ จนกลายเป็นความเข้าใจทั่วไปโดยปริยายว่าการกระทำดังกล่าวต่อบุคคลสาธารณะ ไม่ถือว่าเป็นการหมิ่นประมาท

บุคคลสาธารณะยังมีชื่อเสียง ยังได้รับความสนใจและมีประชาชนกระหายใคร่รู้ในเรื่องราวต่างๆ ของเขา บุคคลดังกล่าวก็ย่อมที่จะสูญเสียความเป็นส่วนตัว และยิ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้มากขึ้นตามระดับความสนใจของผู้คนในสังคม ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้เกิดปัญหาว่าพื้นที่ความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ มีขอบเขตเพียงใด และกฎหมายจะให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของบุคคลสาธารณะมากน้อยเพียงใด เมื่อบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นบุคคลสาธารณะ หรือ Public figure นั้น ต้องถูกลิดรอนสิทธิส่วนตัวต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบ เช่น การถูกตั้งข้อสงสัยกรณีตั้งครม.ก่อนแต่งงาน การพาดพิงว่าแอบลักลอบมีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว หรือมีพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ เป็นต้น รวมถึงการถูกละเมิดจากการบันทึกภาพส่วนตัวในอิริยาบถต่างๆ โดยมิได้รับความยินยอม เช่น การบันทึกภาพขณะนั่งโดยจับภาพไปที่บริเวณอวัยวะเพศของบุคคลสาธารณะ การถูกติดตั้งกล้องบันทึกภาพภายในเคหสถานของบุคคลสาธารณะ เพื่อให้ได้ภาพขณะทำกิจวัตรส่วนตัว การถูกช่างภาพอิสระหรือปาปารัสซี่(Paparazi)ติดตามรบกวนเพื่อบันทึกภาพการดำเนิน

ชีวิตประจำวันตามสถานที่ต่างๆ⁴ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำภาพของบุคคลสาธารณะไปวาดเป็นการ์ตูนในเชิงเสียดสี การตัดต่อรูปภาพบุคคลสาธารณะในเชิงลามกอนาจารเพื่อเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนการเลียนแบบเพื่อล้อเลียนบุคลิกหรือลักษณะทางกายภาพของบุคคลสาธารณะตามที่ปรากฏในการแสดงเพื่อความบันเทิงหรือเพื่อความตลกขบขันในรูปแบบต่างๆ

ผู้ที่กระทำการดังกล่าวต่อบุคคลสาธารณะ สมควรที่จะได้รับการลงโทษหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะในเชิงกฎหมายอาญาที่ได้วางบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อเสรีภาพและชื่อเสียง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญาฐานหมิ่นประมาทไว้ วัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะสังคมยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องของสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของประชาชน กับสิทธิส่วนตัวของบุคคลสาธารณะอยู่นั่นเอง

สำหรับประเทศไทย แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทเป็นประเด็นที่มีการศึกษามานานแล้ว โดยรัฐได้กำหนดให้การหมิ่นประมาทเป็นความผิดตามกฎหมาย (Mala Prohibita) ดังปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่มาตรา 326 ถึง มาตรา 333 และมีการบังคับใช้กับบุคคลธรรมดาทั่วไปในมาตรฐานเดียวกันอย่างเสมอภาค ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันมิให้เกิดการโต้ตอบหรือแก้แค้นกันเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่สงบสุขของสังคม

แต่อย่างไรก็ตาม ในสภาพความเป็นจริงของสังคมทั่วไปอาจกล่าวได้ว่าการพิจารณาความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทที่กระทำต่อบุคคลสาธารณะนั้น ย่อมต้องคำนึงถึงสถานภาพความเป็นบุคคลสาธารณะด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีตำแหน่งในแวดวงการเมืองการปกครองหรือระบบราชการ ก็ต้องใช้มาตรฐานอีกระดับหนึ่งในการพิจารณาคดี ยกตัวอย่างคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ศาลไทยได้เริ่มวางบรรทัดฐานในการตัดสินคดี โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องบุคคลสาธารณะมาใช้ ซึ่งปรากฏในคำพิพากษาของศาลอาญาที่ยกฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และหมิ่นประมาทพลเอกสุจินดา คราประยูร อดีตนายกรัฐมนตรี และรองประธานคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (ร.ส.ช.) ในประเด็นเกี่ยวกับการที่พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้เดินทางไปพบปะพูดคุยกับผู้นำทางทหารของประเทศพม่าและมีการกล่าวพาดพิงถึงความไม่ชอบมาพากลจากการพบปะกันระหว่างผู้นำทั้งสองประเทศในลักษณะที่ส่อไปในทางทุจริต ตลอดจนมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นเผด็จการ คดีหมายเลขดำที่ 1901/2536 คดีหมายเลขแดงที่ 2343/2538 วันที่ 26 เมษายน 2538 ความว่า “ศาลได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้กระทำการเกี่ยวกับการเมืองและมหาชนทั่วไป ต้องรับทั้งสรรเสริญ

⁴พัชรินทร์ เตชะปัญญารักษ์, “การลักลอบบันทึกภาพถ่าย หรือวีดิทัศน์โดยมิชอบ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), บทคัดย่อ.

และตีเตียน ผู้เสียหายเป็นรองประธานคณะ ร.ส.ช. เป็นบุคคลที่อาจต้องถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ จำเลยในฐานะประชาชนคนหนึ่งในบ้านเมือง ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ต่อต้านการยึดอำนาจของผู้เสียหายกับพวกก็เพื่อปกป้องส่วนได้เสีย ผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน ข้อความที่จำเลยกล่าวอ้างจึงเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือคาดคะเน ไม่ยืนยันข้อเท็จจริง ทั้งไม่รุนแรงถึงเป็นหมิ่นประมาทไม่เป็นข้อเท็จจริงอันน่าจะทำให้เสียชื่อเสียง การกระทำของจำเลยจึงไม่เข้าข่ายหมิ่นประมาทผู้เสียหายตามฟ้อง อาศัยเหตุดังวินิจฉัย พิพากษายกฟ้อง”⁵

คำพิพากษาของศาลอาญาที่ยกฟ้อง ส.ศิริรักษ์ ดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการบุกเบิกให้มีการนำหลักการเรื่องบุคคลสาธารณะ(Public figure) มาใช้พิจารณาคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทในประเทศไทย ทั้งที่คำว่า “บุคคลสาธารณะ” ก็มีได้ปรากฏความหมายอยู่ในกฎหมายไทยแต่อย่างใด ทว่าได้ถูกนำมาใช้ในการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมเกี่ยวกับกรณีพิพาทต่างๆ โดยเฉพาะระหว่างสื่อมวลชนกับบุคคลสาธารณะซึ่งมีตำแหน่งในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการในเวลาต่อมาอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้เอง ทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องบุคคลสาธารณะ และประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาทที่กระทำต่อบุคคลสาธารณะ โดยจะเน้นศึกษาเฉพาะการหมิ่นประมาททางอาญาที่กระทำต่อบุคคลสาธารณะที่อยู่ในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการเป็นประเด็นหลัก และเหตุที่ทำให้การกระทำดังกล่าวไม่เป็นความผิดหรือได้รับการยกเว้นโทษทางอาญารวมถึงมาตรการที่เหมาะสมต่อการกำหนดขอบเขตในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์บุคคลสาธารณะ ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในบริบทของสังคมไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอย่างถูกต้องและชอบธรรม อีกทั้งหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นต่อบุคคลสาธารณะในประเด็นที่ไม่ใช่สาธารณประโยชน์อันจะนำไปสู่การฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ความหมาย ประเภทของบุคคลสาธารณะ และขอบเขตของคำว่า “บุคคลสาธารณะ” ในบริบทกฎหมายอาญาของประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศ

⁵ นิพนธ์ แจ่มดวง, พิพาทฯสังคมไทย พินิจฯ ส.ศิริลักษณ์ คู่มือศึกษาการดำเนินคดีอาญาลักษณะความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและหมิ่นประมาท, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันสันติประชาธรรม, 2539), น. 415

1.2.2 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบทางอาญาฐานหมิ่นประมาท และข้อยกเว้นในความรับผิดชอบทางอาญาฐานหมิ่นประมาทที่กระทำต่อบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ โดยเฉพาะเรื่องของการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต การติชมด้วยความเป็นธรรม รวมถึงการปกป้องส่วนได้ส่วนเสียของตนตามคลองธรรม โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาทของต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำว่าบุคคลสาธารณะ กับมาตรการทางอาญาในการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของบุคคลสาธารณะดังกล่าว รวมถึงวิธีที่เหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ต่อบุคคลสาธารณะที่เข้าข่ายเป็นการหมิ่นประมาททางอาญา

1.2.4 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประเด็นการหมิ่นประมาทต่อบุคคลสาธารณะในแง่มุมต่างๆ โดยวิเคราะห์จากกรณีศึกษาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงมาตรการที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน และปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะควบคู่กันไป

1.2.5 เพื่อศึกษาการให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลยุติธรรมเกี่ยวกับคดีหมิ่นประมาททางอาญาระหว่างประชาชนหรือสื่อมวลชนกับบุคคลสาธารณะต่างๆ รวมถึงวิธีการหรือทางออกที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อยุติในการตัดสินปัญหา ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปรับใช้กฎหมายและเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นประมาทบุคคลสาธารณะที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

1.3 สมมติฐาน

ประชาชนทั่วไปสามารถแสดงความคิดเห็นในเชิงติชมหรือการวิพากษ์วิจารณ์บุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ (to Criticize the Public figures who involve in Political Society and Public Affairs) ได้อย่างเปิดเผยและกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นการติชมหรือวิพากษ์วิจารณ์บุคคลสาธารณะซึ่งเป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประโยชน์สาธารณะหรือกิจการสาธารณะ อันได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นักการเมือง รวมถึงข้าราชการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบบราชการ โดยประชาชนที่ได้แสดงความคิดเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ต่อบุคคลสาธารณะดังกล่าวต้องไม่มีความผิดและไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญาฐานหมิ่นประมาท หากประเด็นที่หยิบยกขึ้นมาแสดงความคิดเห็นในเชิงติชมหรือวิพากษ์วิจารณ์นั้น เป็นเรื่องที่กระทบต่อสังคมโดยรวม หรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียของประชาชนหรือประโยชน์สาธารณะ

(Public interests) ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งกรณีดังกล่าวถือว่าเป็นพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง (Public area) โดยที่กฎหมายไม่อาจเอาผิดได้แต่อย่างใด แต่ในทางกลับกัน หากเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ต่อบุคคลสาธารณะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคลหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยแท้ของบุคคลสาธารณะ ในฐานะที่เขาเป็นปุชนคนธรรมดาคนหนึ่งซึ่งสามารถที่จะมีพื้นที่ส่วนตัวของตนเองและปราศจากการเข้าถึงหรือแทรกแซงใดๆ (Private area) เช่น การใช้ชีวิตในเคหสถาน การใช้ชีวิตกับคนในครอบครัว การทำกิจวัตรประจำวันที่ต้องใช้ความเป็นส่วนตัวโดยเฉพาะ หรือหากการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวไม่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่กลายเป็นเรื่องนี้อาจทำให้บุคคลสาธารณะนั้นเสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียงและทางทำมาหาได้ ก็สมควรที่จะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายหมิ่นประมาทอย่างเอาจริงเอาจังและเด็ดขาด อีกทั้งต้องกำหนดให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบทางอาญาฐานหมิ่นประมาทและได้รับการลงโทษที่เหมาะสมคู่กันเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ตลอดจนเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาทของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของประชาชนกับสิทธิส่วนบุคคลและความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างมาตรฐานและบรรทัดฐานที่ชัดเจนในทางกฎหมายซึ่งเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพของประชาชนทั่วไปในการแสดงความคิดเห็นต่อบุคคลสาธารณะดังกล่าว และยังจะนำมาซึ่งความสงบเรียบร้อยของประชาชนในบ้านเมืองอีกประการหนึ่งด้วย

1.4 วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ซึ่งผู้เขียนได้ใช้วิธีการศึกษาโดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆ อันได้แก่ ตำราหนังสือและบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสาร วารสาร และเว็บไซต์ที่ใช้ในการสืบค้นคำพิพากษาฎีกาของศาลยุติธรรมโดยตรง คือ <www.deka2007.supremecourt.or.th>. ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าทางสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ประมวลผลเปรียบเทียบให้ได้ข้อสรุป และเรียบเรียงเป็นผลงานทางวิชาการต่อไป

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาโดยมีประเด็นที่มุ่งเน้น ดังนี้

1.5.1 แนวคิด หลักการและความหมายของคำว่าบุคคลสาธารณะในมุมมองของกฎหมายอาญา โดยเฉพาะบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ

1.5.2 แนวคิด หลักการและความหมายของคำว่าประโยชน์สาธารณะในมุมมองของกฎหมายอาญา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเหตุยกเว้นความรับผิดทางอาญา โดยเฉพาะกรณีตีความด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนพึงกระทำ

1.5.3 ลักษณะของความผิดฐานหมิ่นประมาท รวมถึงมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิด และมาตรการในการเยียวยาผู้เสียหาย ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของประชาชนหรือสื่อมวลชนที่กระทำการหมิ่นประมาทต่อบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ

1.5.4 แนวทางในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเกี่ยวกับความผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาทที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1.6.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิด หลักการ และความหมายของคำว่า “บุคคลสาธารณะ” และ “ประโยชน์สาธารณะ” ซึ่งจะส่งผลให้สามารถระบุหรือกำหนดได้ว่าขอบเขตความเป็นบุคคลสาธารณะตามกฎหมายอาญาควรมีอาณาบริเวณที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะกับกรณีของบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ

1.6.2 ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบความรับผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาท รวมถึงมาตรการลงโทษที่ใช้กับบุคคลที่กระทำความผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาท ตลอดจนการเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญาฐานหมิ่นประมาทของทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญาของไทยในเรื่องหมิ่นประมาทให้มีความเหมาะสมและทันสมัยยิ่งขึ้น

1.6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาข้อพิพาทระหว่างประชาชนหรือสื่อมวลชนกับบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา รวมถึงทางออกที่เหมาะสมในการพิจารณาและตัดสินปัญหาดังกล่าว

1.6.4 ทำให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทมีประสิทธิภาพ ทั้งยังทำให้ประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงการใช้เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตยโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงเคารพสิทธิส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะมากขึ้น